

Tweede Kamerfractie

Embargo tot zaterdag 14 december 10.50

Toespraak Ria Beckers (fractievoorzitter Tweede Kamerfractie Groen Links) op Groen Links Congres, RAI-Amsterdam, 13 - 14 december 1991.

Vier wetenschappers uit de Derde Wereld, twee vrouwen en twee mannen - Chandra Kirana (psycholoog, directeur van een milieustudiecentrum, Indonesië), Sami Songabele (landbouwkundige werkzaam op een suikerfabriek, Tanzania), Mercio Gomez (antropoloog, onderminister van cultuur in de deelstaat Rio de Janeiro, Brazilië) en Rajiv Vora (socioloog, werkzaam bij een centrum voor ontwikkeling in India) - hebben een studie gemaakt over welvaart en milieu en ons land daarbij als voorbeeld genomen. "Duurzaam Nederland: een visie uit het Zuiden". Zo heet hun rapport dat in Parijs wordt gepresenteerd op een grote internationale conferentie van ontwikkelingsorganisaties.

Het is gemakkelijk vast te stellen, zeggen zij, dat armoede in de Derde Wereld leidt tot ontbossing, woestijnvorming, uitputting van de grond en enorme stedelijke vervuiling; met al zijn sociale gevolgen: ziekte, geweld, oorlogen, honger. En volgens het Brundtlandrapport, dat vele politici en ontwikkelingsorganisaties in de wereld als leidraad hebben aanvaard, is dat de vicieuze cirkel die doorbroken moet worden. Maar, vragen de vier zich af, is dat wel waar? Is dat een adequate beschrijving van wat er aan de hand is? Of ontbreekt er iets aan? En schuift het Noorden daarmee de problemen van zich af?

Hun conclusie is dat noch rijkdom noch armoede op zich een belemmering hoeft te zijn voor duurzaamheid. Het is niet de armoede die het milieu kapot maakt, maar het steeds veeleisender wereldwelvaartssysteem, gebaseerd op ongelijkheid, waarin de rijke landen de macht en de vruchten plukken en de arme landen daarvoor betalen.

Ze hebben de milieu-situatie in Nederland bestudeerd. We komen er niet best af. Wat is hun opgevallen?

1. Ons land neemt het milieu heel serieus; de bevolking, de maatschappelijke organisaties, regering en parlement. Allerlei scenario's zijn uitgewerkt, met een hele reeks van markt- en niet-marktinstrumenten, om tot een duurzame ontwikkeling te komen, in de eigen regio's en wereldwijd. Ze zijn daarvan onder de indruk. Maar al die instrumenten en vooral de snelle moderne welvaartsmaatschappij die uitgangspunt blijft, gaan voorbij aan de ongelijke verdeling van welvaart en macht in de wereld en kunnen daarom nooit tot duurzaamheid leiden. Want de helft van de wereld houdt zichzelf in stand door de hulpbronnen van de andere helft uit te putten en de opbrengsten vervolgens aan zichzelf te delen. Duurzaamheid, zeggen zij, vraagt allereerst rechtvaardigheid onder volken en vraagt het durven verleggen van je eigen opvattingen over natuur, over wetenschap en over andere volken met andere culturen.

2. Het probleem van Nederland is overontwikkeling. Dat hele kleine stukje land is de tweede exporteur van landbouwprodukten in de wereld. Dit verbazingwekkende feit betekent dat het nog eens 2 x zoveel grond gebruikt van andere landen om genoeg voedsel te krijgen voor haar 120 miljoen dieren. De mest van die dieren - 15 kilo dierlijke mest per hoofd van de bevolking per dag - bezorgt de Hollanders nog de meeste hoofdpijn. Want de helft ervan komt in de lucht, de grond en het drinkwater terecht. De hoeveelheid kunstmest en persticiden die men gebruikt is enorm. 20 Kilo giftiger stoffen per ha, tegen bijv. 4 kg in Duitsland.
- De industrie is zeer energie-intensief en verantwoordelijk voor de helft van de CO2-uitstoot. De afval-productie via verpakkingsmateriaal is immens en de verbranding ervan vergroot het broeikaseffect en de gezondheidsrisico's. De mobiliteit van het Nederlandse volk is sterk toegenomen door suburbanisatie en welvaart. 15 miljoen Nederlanders bezitten 6 miljoen auto's, waarin ze 28 dagen per jaar doorbrengen! In 2010 zullen dat er 8 miljoen zijn. Zo levert het verkeer een grote bijdrage aan de verzuring en het broeikaseffect.
3. Op een rationeel wetenschappelijk niveau zijn de Hollanders zich zeer bewust van hun penibele situatie. Ze weten ook dat technische vindingen de problemen niet echt kunnen oplossen. Dus hebben ze zich gerealiseerd dat ze hun leefstijl moeten veranderen: minder consumptie, minder productie, minder schade aan het milieu.
- Toch lijkt er onvoldoende politieke en individuele wil aanwezig om echt die richting in te slaan. Je constateert als buitenstaander, zeggen de onderzoekers, een gevoel van verdedigende hulpeloosheid, een vermijden van de verantwoordelijkheid. Bevolking, ontwikkelingsorganisaties en regering willen eigenlijk niet af van de status quo. Ze spelen elkaar de bal toe of schuiven de zaak nog verder weg, naar EG en VN. Het is moeilijk je leefstijl te veranderen, laat staan die van een heel volk.
- De harde realiteit gebiedt echter harde oplossingen.
4. Kan Nederland, kan het Noorden én het Zuiden, haar manier van leven veranderen? De uitdaging ligt er. De natuur bezwijkt zichtbaar onder de last. De mensen erkennen openlijk hun twijfels. Het Noorden zal moeten snijden in zijn leefstijl van overproductie en overconsumptie. Het Zuiden zal zich moeten ontwikkelen op een verstandige manier, binnen de mogelijkheden van het eigen milieu. Zo komt een duurzame wereld binnen bereik met een eerlijke verdeling, sociale rechtvaardigheid en respect voor de natuur.

Kirana uit Indonesië, Songabele uit Tanzania, Gomez uit Brazilië en Vora uit India doen tenslotte de volgende aanbevelingen:

- Een moratorium op economische groei in het Noorden en in dezelfde periode een gerichte inspanning tot economische groei in het Zuiden met behulp van milieuvriendelijke technologie in landbouw en industrie. Doel is: een echt economisch evenwicht bereiken tussen Noord en Zuid en decentralisatie van macht naar de andere regio's van de wereld.

Technologisch en financieel investeren in het voorkomen,

stoppen en herstellen van de milieuschade in Noord en Zuid, en in het behoud van de biologische verscheidenheid in de wereld.

- Politiek investeren in culturele verscheidenheid, om tegenwicht te geven tegen de overheersende Westerse massacultuur, ook in de Noordelijke landen.

- De markt als instituut - dat op dit moment onveranderbaar lijkt - ter discussie blijven stellen via wetenschappers en denkers over de hele wereld. Want zij, in het Zuiden, weigeren te accepteren dat de geschiedenis hier en nu tot een einde zou zijn gekomen.

Zo horen we het eens van een ander! Onze leefwijze veranderen. Snijden in overproductie en -consumptie. Wij zijn er van overtuigd dat het moet. We schrijven het op in een Manifest. De toestand van het milieu dwingt tot duurzaamheid en duurzaamheid is onmogelijk zonder een eerlijker verdeling van hulpbronnen, rijkdommen en macht. Wij zijn niet voor niks Groen Links. Maar nu de politieke wil en de politieke moed om zelf te breken met de status quo! Met heilige huisjes uit het eigen politieke verleden, het groei-denken bijv. met een daarop geënt arbeidsethos. De moed om te blijven tornen - ook al krijg je er nu geen hand voor op elkaar -aan de vanzelfsprekendheid van een marktgerichte politiek die de verschillen in inkomen eerder vergroot dan verkleint.

Wat van ons mag worden verwacht is dat we vandaag de dilemma's scherp formuleren, en vandaaruit in het verkiezingsprogram een aantal knopen doorhakken. De fractie komt kort na dit Kongres met een uitvoerige nota over milieu en inkomen, zodat de discussie snel concreet kan worden.

Een eenduidige stellingname van Groen Links over milieu en economie; milieu, werk en inkomen, is hard nodig. In Nederland zelf, dat inderdaad een uitgesproken voorbeeld is van overontwikkeling en milieuvervuiling, maar ook van het besef dat het anders moet en anders kan. Daar liggen dus kansen. EN met het oog op Europa. Want intussen heeft Maastricht geschiedenis geschreven en is er overeenstemming bereikt dankzij het onvermoeibare trio Lubbers, Kok en Van den Broek over een verdere versterking van Europa's machtspositie in de wereld via een politieke en monetaire unie.

Groen Links is vóór Europese samenwerking. Maar het begrip 'duurzaamheid' zal in dit verdrag niet voorkomen. De toch al magere sociale paragraaf is tussen haakjes gezet vanwege Engeland. En terwijl de nationale parlementen belangrijke bevoegdheden overdragen, krijgt het Europees Parlement nauwelijks meer macht. Buitenlands beleid, veiligheids- en justitiebeleid kunnen straks in Brussel worden bepaald, zonder parlementaire controle. Het lijkt mogelijk dat de elf overige landen straks zeggen: het moet nu maar afgelopen zijn met dat softe Nederlandse drugsbeleid. Of dat wij straks verplicht worden mee te doen in een militaire operatie, zonder dat de bevolking via een gekozen parlement daar een stem in heeft. Het Europa van de burgers blijft voorlopig een lege frase. En migranten - al wonen ze nóg zo lang in één van de aangesloten landen - worden niet eens als burgers beschouwd. Zij zijn uitgesloten van vrij verkeer en vrije vestiging

"Het is toch het Europa van de twee snelheden geworden", zei Ina Brouwer in het debat van Woensdag. "De snelheid van de 21e Eeuw voor economie en geld; de snelheid van de 20e Eeuw waar het gaat om het milieu, de democratie en het sociale beleid". De

aanbevelingen van onze vrienden uit Indonesië, Tanzania, Brazilië en India: een moratorium op de economische groei, werken aan milieuvriendelijke groei voor de Derde Wereld, investeren in duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid én investeren in culturele diversiteit, lijken hier voorlopig tot dovemansoren gesproken.

De fractie van Groen Links kan zo'n verdrag natuurlijk niet aanvaarden. En eigenlijk kan de hele Tweede Kamer dat niet - al is de euforie rond het succes van het Europese voorzitterschap begrijpelijk -, want ze heeft eerder de motie Van der Linden aangenomen over het dichten van het democratisch gat. Dat kunnen de andere nationale parlementen niet, die november vorig jaar in Rome bij elkaar zijn geweest en een heel duidelijke slotverklaring hebben opgesteld. En het Europees Parlement kan het al helemaal niet, zoals donderdag bleek. Wij hebben inmiddels een brief aan Kamervoorzitter Deetman geschreven en hem gevraagd contact op te nemen met de andere parlementsvoorzitters om gezamenlijk aan te dringen op nieuwe onderhandelingen over toereikende bevoegdheden voor het Europees Parlement.

Maar ook als dat niet zou lukken en wij stemmen straks tegen het verdrag, dan zullen we toch moeten proberen ook dit fort Europa rijp te maken voor de eisen van duurzame ontwikkeling en democratie. En dat zal niet vanzelf gaan. Milieubeweging, vakbeweging, consumentenorganisaties, vredes-, ontwikkelings- en migrantenorganisaties én politieke partijen zullen veel meer dan tot nu toe hun inspanningen op Europa, en dan liefst op heel Europa, moeten richten en goed moeten coördineren.

Europa 1992. Veertig jaar lang beheerst door twee militaire blokken en geen enkele beweging. En binnen twee jaar is alles wat waar was anders geworden. Aan de ene kant tevredenheid en zelfverzekerdheid vanwege nieuwe economische en politieke samenwerking. En tegelijk krampachtige angst voor stromen vluchtelingen, uitspraken van Giscard d'Estaing over "invasies van Vreemdelingen" en "de bloedrechten van de Fransen", geweld van extreem rechtse jongeren tegen asielzoekers in Duitsland en verkiezingswinst voor het Vlaams Blok. Aan de andere kant chaos. De Sovjet Unie is voorbij. Gorbatsjov op zoek naar een andere baan. Nieuwe republieken met kernwapens. Burgeroorlog in Joegoslavië. Catastrofale voedseltekorten in Moskou. Bommen op Dubrovnik. En vertwijfelde pogingen om uit de puinhopen op te krabbelen en tot nieuwe samenwerking en nieuwe integratie te komen. Een Gemenebest van zelfstandige republieken op het gebied van de voormalige Sovjet Unie. Verzoeken om lid te mogen worden van de EG van Hongarije, Polen, Tsjecho-Slowakije.

Ook dat is een pleidooi - niet voor nieuwe muren rondom het sterke deel van Europa en niet voor gewelddadig ingrijpen - maar voor toegankelijkheid en democratie, voor humane oplossingen voor vluchtelingen, voor gelijke behandeling en kansen voor minderheden, voor politieke bemiddeling en conflictoplossing, voor ruimhartige ondersteuning van pogingen tot autonomie en nieuwe samenwerkingsverbanden.

Groen Links heeft dus nog veel te doen.

Ook daar wil ik het vandaag over hebben.

We hebben het onszelf niet gemakkelijk gemaakt.

- We richten een beweging op van oude partijen en onafhankelijken via een moeizaam onderhandeld verkiezingsprogramma.

- We wekken hoge verwachtingen over een nieuwe manier van

politiek bedrijven.....

- en vanwege de cohesie besluiten we dat de gezichten van de oude partijen de eerste Groen Links - fractie zullen bepalen.

- We stellen ons ten doel binnen anderhalf jaar de fusie van alle partij organen rond te hebben.

- We verwachten een duidelijke profilering van onze standpunten in het Parlement en in Raden en Staten.....

- en tegelijk zijn we als enige partij nog bezig onze uitgangspunten te formuleren, -voor het eerste verkiezingsprogramma dat echt vanuit Groen Links zal zijn geschreven.

Die combinatie van tegenstrijdige factoren maakt ons nogal kwetsbaar. Er wordt scherp gelet op mogelijke tegenstellingen tussen "oud" en "nieuw" in fractie en partij, op restanten van vroegere partijculturen en van "afgedane" ideologieën. De "oude" gezichten worden in alle toonaarden aangesproken op hun stoffigheid, de nieuwe op hun gebrek aan politieke ervaring of onbegrip voor parlementaire procedures. (Kennelijk kun je daar veel uit afleiden, zelfs hoe mensen zich op feestjes gedragen.) Een goed verhaal over de WAO is niet interessant, want "tegen zijn" is niets nieuws. Een "nee" tegen de Golfoorlog, terwijl bijna heel Nederland uiteindelijk vóór is, onverstandig omdat we ons als vanouds weer isoleren. En in één adem schrijft dezelfde stukjesschrijver dóór dat we onze pacifistische idealen geen inhoud weten te geven.

Kijk, ik heb het hier niet over fouten die worden gemaakt, over terechte kritiek soms op inhoud en presentatie. Maar het wordt wel tijd dat Groen Links- mensen het papegaaiencircuit nu laten voor wat het is en weigeren in dit koor mee te zingen.

De fractie heeft er in elk geval schoon genoeg van. Als ons wéér wordt gevraagd: Waarom gaat het niet goed met Groen Links?, is ons antwoord: Hoezo gaat het niet goed met Groen Links? Waar meet je dat aan af? Kijk je naar het werk van de Tweede Kamerfractie? Onze bijdrage aan de Algemene Beschouwingen (door sommigen gesignaleerd als het enige fundamentele verhaal, door anderen geheel genegeerd), onze milieubijdragen, die over defensiebeleid, of wapenexport of onderwijs? Kijk je naar de nota's die we als fractie uitbrengen? Over de chloortax en een duurzame chemie, over EMU en EPU -een jaar geleden-, over het regiofonds voor verkeer en vervoer, over bestuurlijke vernieuwing, over de WAO, over natuurbeleid, over Groen Links en de BVD, over vrede en veiligheid, over ecologische belastingheffing? Stuk voor stuk voorstellen die toch wel aandacht hebben getrokken. Of kijk je naar de rondetafelgesprekken en Diligentia-debatten, waar we in de zijlijn van de politieke actualiteit politici en andere betrokkenen aan het woord laten? Over de Golfoorlog als basis voor herstel van de internationale rechtsorde, over media en democratie, over de Statenverkiezingen en mogelijk nieuwe coalitieverhoudingen, over de EMU, over milieu en inkomen, over het Groen Links manifest, over 10 jaar minderhedenbeleid? Of heb je het over de opiniepeilingen? Tussen de 7 en 11 zetels? Ja, dat hangt een beetje van je verwachtingspatroon af. Groen Links is natuurlijk toch nogal een uitgesproken partij, die veel van mensen vraagt - de auto, hogere energietarieven - waar dus niet iedereen gemakkelijk op zal stemmen.

Ik wil maar zeggen: Groen Links moet zich vooral niet van de wijs laten brengen. De organisatorische eenwording was een gigantisch

karwei, dat naar buiten toe geruisloos is afgewerkt. De opheffing van de partijen - voor veel mensen emotioneel niet gemakkelijk - ging veel sneller en vanzelfsprekender dan verwacht. Er is een heldere procedure voor de kandidaatstelling voor de nieuwe Tweede Kamerlijst, met mogelijkheden genoeg van nieuwe gezichten en wie weet een referendum over de lijsttrekker. En er is - ik durf dat rustig te zeggen - geen fractie in de Kamer die zoveel inhoudelijk presteert en organiseert als Groen Links.

Toch vraag je je natuurlijk af waar dat sfeertje vandaan komt. Is het inherent aan het mediapolitieke circuit, waar heel wat journalisten, die er al jaren zitten, ook vóórgeprogrammeerd zijn, in sjablonen denken en niet meer met nieuwe ogen naar iets kunnen kijken? Worden er aan Groen Links andere eisen gesteld dan aan anderen? Heeft het vroegere kader van de oude partijen er hier en daar nog moeite mee zijn draai te vinden? Of heeft de Tweede Kamerfractie een andere rol dan vroeger en is dát verwarrend; worden we nog te veel op het verleden beoordeeld, ook door onze eigen achterban?

Die rol is inderdaad wel veranderd. Wij zijn veel meer in debat met anderen. We hebben scherpere critiek dan ooit op het functioneren van de politiek, maar staan tegelijk minder buiten spel in de parlementaire discussie. Het is wat minder getuigen, minder een 'nee' zonder meer, we proberen met anderen afwegingen te maken. (Europa, de Commissie Deetman, de stelselherziening gezondheidszorg.) We nemen onverwachte initiatieven. Paul Rosenmöller pleitte met Hans Dijkstal van de VVD voor een wet arbeidskansen voor minderheden. Op dit moment praten we als oppositie met een bekend hoogleraar over een betere uitvoering van de WAO. De PvdA-fractie spreken we bij gelegenheid aan op haar wens van meer progressieve samenwerking.

We zijn dus duidelijk op zoek naar nieuwe wegen. We nemen goed onderbouwde standpunten in. En het zou de fractie veel waard zijn als de partij ons vandaag daarin zou versterken en de profilering van Groen Links mee ter hand zou nemen. Navelstaren is zonde van de tijd. De politiek in Nederland verkeert in een zware identiteitscrisis. De afstand tot grote delen van de bevolking is onvoorstelbaar groot. Maandagmiddag bijv. was er een manifestatie van de ouderenorganisaties in Den Haag. Allemaal keurige 55-plussers. Zij hadden de fractievoorzitters een aantal vragen te stellen. Voor ons was Peter Lankhorst daar. Het meest opvallend was de agressie, die zich daar ontladde tegen de politiek. En geen van politici - behalve misschien Peter - bleek in staat ook maar enigszins een brug te slaan naar die zaal vol ouderen, die zich gewoon in de steek gelaten voelden, en nog steeds voelen. Die middag was niet zomaar een incident, maar een symptoom. De politiek heeft het bij heel veel mensen verbruid. Omdat ze veel te onverschillig omspringt met hun bestaanszekerheid, hun betrokkenheid bij de samenleving en hun veiligheid. Als Groen Links politicus kun je in een zaal mensen dan nog voor je winnen. Maar als partij is ook Groen Links op dit moment nog niet in staat om die brug te slaan, om een goed alternatief te zijn. Daar moeten we met zijn allen snel iets aan doen. Want hier zoekt extreem rechts zijn kansen.

Donderdag is ons laatste Diligentiadebat geweest. Deetman, Wiebenga (VVD) en Leoni Sipkes, naast Jos Geysels van Agalev, België, en Marc van Peel van de CVP. Het spook van vreemdelingenhaat en racisme is in opmars in Europa. Hoe komt dat en wat doen we eraan? De proteststemmen in Vlaanderen ging niet

naar links, niet naar Groen (Agalev), maar naar het Vlaams Blok. In de steden én op het Platteland, waar geen migranten wonen. Natuurlijk, in België gaat het niet zo als in Nederland. Het is ook het Vlaams Blok, dát nationalisme kennen wij niet. Bij ons heeft geen enkele krant iets met Janmaat op, en ze zullen hem ook niet betrekken in hun politieke opzetjes, zoals in België gebeurt. En er is bij ons geen PVV (liberale partij) die met een affiche zal komen: "het belangrijkste land is het binnenland". Maar laten we elkaar niets wijsmaken. Dit houdt niet op bij de Nederlandse grens.

Ook bij ons ligt er het gat in de markt, wachtend op een slimme demagoog, die wél in staat is het ten gelde te maken. Het is de verantwoordelijkheid van de politiek dat gat zo snel mogelijk te dichten. Niet door algemene diskussies over integratie, maar door concrete maatregelen die mensen weer een beetje vertrouwen geven in de politiek en migranten een behoorlijke opleiding verzekeren en kansen op de arbeidsmarkt. Hoe lang wordt er al niet gesproken over een verplichting voor werkgevers om ook migranten in dienst te nemen? Hoe lang hebben regeringen en regeringsfracties dat afgehouden? In oktober nog: de motie van Groen Links en de VVD over een wet arbeidskansen werd verworpen. Want werkgevers en werknemers hadden afspraken gemaakt over 60.000 arbeidsplaatsen in 1995 en dat moest eerst officieel worden geevalueerd. Wij wisten toen al hoe de vlag erbij hing. En gisteren moest de minister het toegeven: er komt niets van terecht, de werkloosheid onder migranten groeit onrustbarend. Weer maanden voorbij.

Het kabinet moet gewoon eens een aantal spijkers met koppen slaan. Want er is de afgelopen twee jaar bitter weinig gebeurd. En er werd zoveel verwacht en zoveel beloofd.

Maastricht zal de saamhorigheid van de partners zeker hebben versterkt. Maar het is net als met de donkere dagen vóór Kerstmis. De vermoeidheid is groot. Het ziet er allemaal somber uit. Rond de WAO-plannen hangt dichte mist. De stelselherziening gezondheidszorg staat op een laag pitje. En de sociale vernieuwing is een nachtkars met een moeizaam flakkerend vlammetje. Straks wordt het helemaal donker. En heeft de PvdA niets meer over. Is dat dan het eind van het sprookje? Kok, die in de armen van Lubbers zijn laatste adem uitblaast? Ik kan het nog niet geloven. En zou er dan toch een PVP komen die hem net op tijd wakker kust? Nee, dat geloof ik ook niet. Misschien is het helemaal geen sprookje. Is het gewoon een ondoordacht avontuur?